HRA PRO DĚTI

MILÉ DĚTI, VÍTÁME VÁS NA VÝSTAVĚ O RŮŽDECKÉM KOSTELE! POKUD CHCETE, POJĎTE SI ZASOUTĚŽIT O NĚJAKOU TU CENU!
JAK NA TO? STAČÍ, KDYŽ SI VEZMETE PAPÍREK A BUDETE SI PSÁT ODPOVĚDI NA OTÁZKY, KTERÉ JSOU SOUČÁSTÍ VÝSTAVY.
A KDE TY OTÁZKY NAJDEME, BERUŠKO VERUNKO?
JE TO ÚPLNĚ LEHOUČKÉ. KDYŽ UVÍDÍTE: OBRÁZEK MĚ ZAPIŠTE SI ODPOVĚĎ, OBRÁZEK BRUMÍKA DOZVÍTE SE ZAJÍMAVOST. TAK VZHŮRU NA VÝSTAVU!! JUPÍÍÍ!

HISTORIE SBORU

Roušťka se připomíná poprvé roce 1504. Byla z velké části bratrskou, nejprve asi kališnickou obcí. Bratrský sbor snad stál na místě nynějšího římsko-katolického kostela.
Protireformační násilí nevyvrátilo evangelické uvědomění.

V době před tolerančním patentem se zde konala tajná shromáždění. Nejpamátnější, s krvavou dohrou, bylo v neděli sv. Trojice v roce 1777 po vydání falešného patentu (pomníček z roku 1927). Snad měla tato krvavá dohra vliv na uspíšené vydání tolerančního patentu.

Už koncem roku 1781 se ohlížela Roušťka po kazateli. Snad už o Vánocích, ale jistě počátkem roku 1782 přichází do Růžďky první kazatel augsburského vyznání Ondřej Sloboda z Modré. Hned následujícího roku byl postaven první kostel – dřevěný. Za Slobodova nástupce Jana Intzédyho změnil sbor konfesi na helvetské vyznání.

Za 34let se vystřídalo ve sboru 7 farářů – za Jana Paila byl vystavěn v letech 1810-11 druhý dřevěný kostel, větší než první. Ve většině tolerančních sborů se kazatelé rychle střídali.

Příčiny byly nasnadě: neporozumění se sbory, hmotná i mravní nouze, napoleonské války atd.

Pak se v Růžďce poměry ustálily a 2 faráři vyplnili dobu téměř 106 let: Pavel Jelínek z Velké Lhoty u Dačic vybojoval evangelickou školu pro Růžďku a za Josefa Odstrčila vybudoval sbor nynější chrám, faru i „domek“ (konfirmační síň).

Protestantský patent z 8. 4. 1861 zrovnoprávnil evangelické církve s církví římskou, dával sborům možnost stavět si chrámy s věžemi a opatřit si zvony. V srdcích i myslích evangelíků se zrodila touha vyrovnat se římské církvi po všech stránkách. Začaly se stavět prostorné chrámy s vysokými věžemi.

V dubnu 1863 rozhodlo zastupitelstvo sboru z Růžďce, že se sbor pustí do stavby zděného chrámu. Byl vypracován i zvláštní klíč k získávání finančních prostředků a v roce 1865 byl položen základní kámen k novému chrámu.

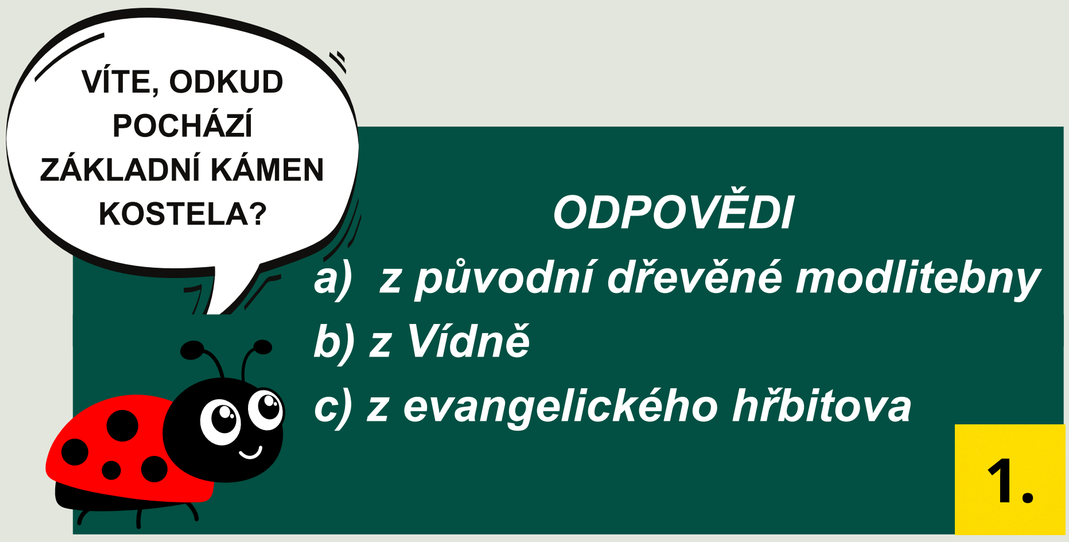

V době kladení základního kamene byl farář Pavel Jelínek už na konci svých možností i sil. K výpomoci dostal ani ne 25letého vikáře Josefa Odstrčila, rodáka z Klobouk, který se po smrti Jelínkově stal v roce 1868 farářem sboru. V té době stála věž a základy chrámu.

Členové sboru, muži i ženy, odpracovali na stavbě bezpočet hodin. Největší potíž byla s finanční úhradou především za řemeslné práce. Sbor sám nebyl schopen nést náklady stavby, ani celá církev, protože se stavělo v mnoha sborech.

Farář Odstrčil psal na všecky strany a podnikal cesty do ciziny, aby stavba nezůstala stát. Bylo to až ponižující se doprošování, ba skoro žebrání, ale nebylo jiného východiska. Chudoba zdejšího kraje byla veliká.

HISTORIE SBORU

Když už byla hrubá stavba kostela hotova, vyvstala nová potřeba – naprosto nezbytná – postavit novou farní budovu, protože stará se stala neobyvatelnou (po stěnách teklo a omítka padala na stůl). Na jednu zimu musel farář Odstrčil poslat rodinu k příbuzným a sám přežil zimu v nouzových poměrech ve zbytku staré fary. Výzvy k souvěrcům v evangelickém Německu se setkávaly s porozuměním, uši nezůstaly hluché k prosbám a srdce se nezatvrdila. Množství dopisů v archivu oznamujících dar na stavbu to dotvrzuje.

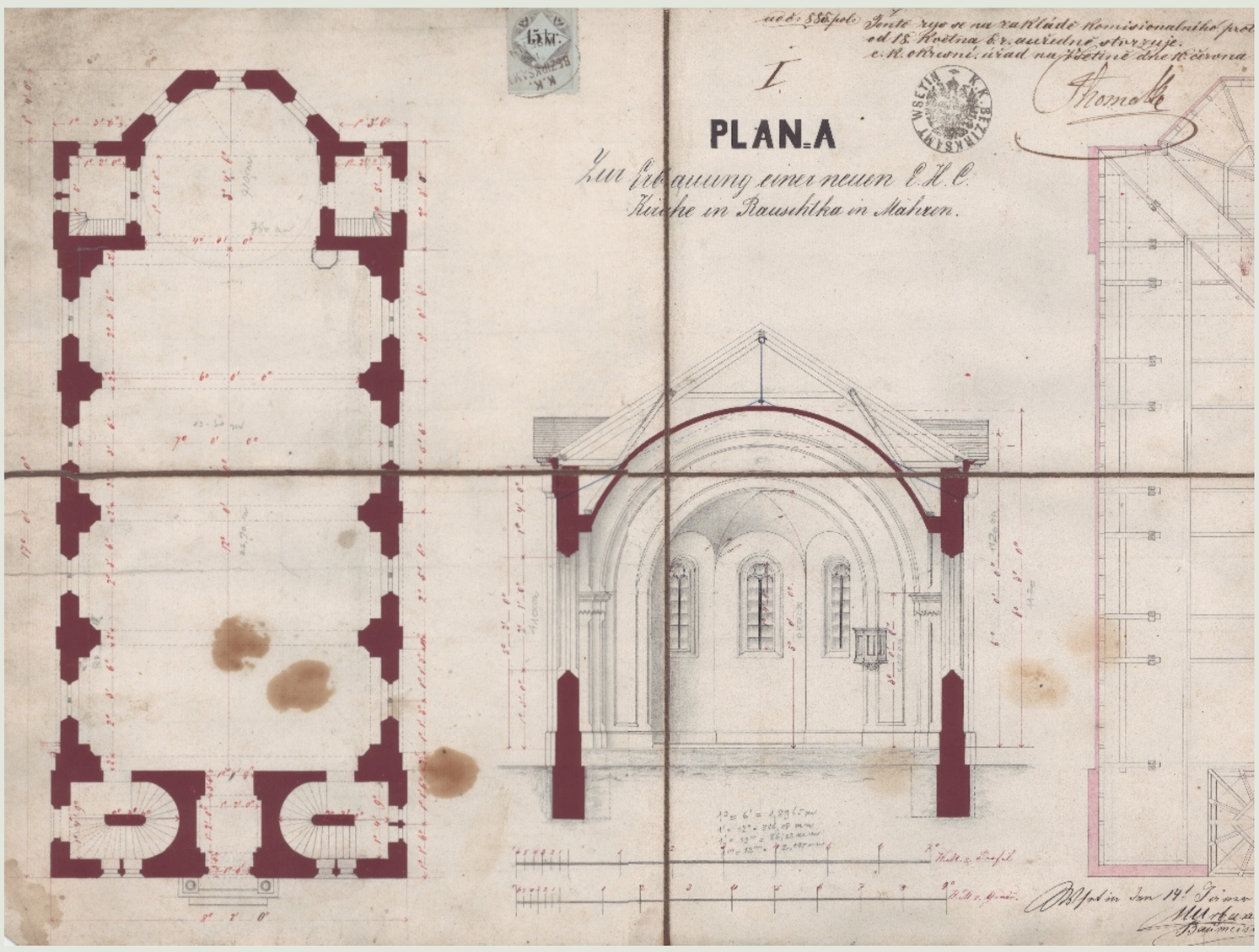

Zvony a varhany

Byla tu další starost sehnat zvony a varhany. Na radu jedné dámy se obrátil farář Odstrčil prostřednictvím říšského vyslanectví ve Vídni s žádostí na německého císaře Viléma I., který věnoval z vojenského skladiště v Berlíně dvě 8 centimetrová děla (asi ukořistěná ve Francii) a ještě kus bronzu na nové zvony. Mohl si to po vítězné prusko-francouzské válce dovolit (Francie musila zaplatit 5 miliard ve zlatě).

Zvony byly odlity v Drážďanech firmou J. G. Grosse. V I. světové válce byly dva větší zvony zkonfiskovány a proměněny v děla. Mezi dvěma válkami si sbor opatřil dva nové zvony, ale po poslední válce sboru zůstal zase jen jeden. Varhany se 13 znějícími rejstříky postavil Karel Neusser z Nového Jičína téhož roku.

HISTORIE SBORU

Velmi zdatný farář Odstrčil

Všecko se tedy podařilo stihnout v termínu – i když původně se zamýšlelo konat slavnost posvěcení chrámu v srpnu či v září. Za 6 roků působnosti se faráři Odstrčilovi podařilo vykonat ve sboru veliké dílo - nový chrám se vším zařízením a vybavením a nová fara! To svědčí o jeho organizátorské schopnosti a mladistvém elánu. Vždyť v den posvěcení chrámu měl něco málo přes 31 let.

Celkové náklady na stavbu i zařízení chrámu a stavbu fary jsou udány částkou 27 000 tolarů.

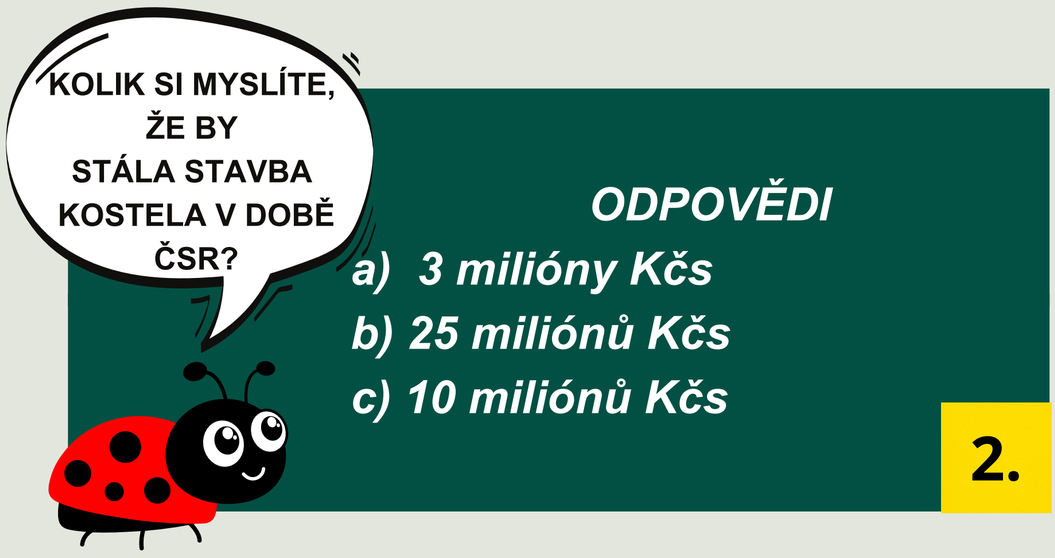

V dalších letech se podařilo faráři Odstrčilovi sbor hmotně zabezpečit koupí pozemků, hlavně lesů. Pro práci mezi mládeží a ke konání biblických hodin byl na přelomu století postaven „domek“ (nyní budova bývalého zdravotního střediska).

Akce hasičů - v pozadí konferenční sál

Podle plánů zde měl být i byt pro kostelníka, ale to už nevyšlo. Když odcházel farář Odstrčil v r. 1922 na odpočinek, měl sbor 1785 duší a vlastnil 37 ha lesa a asi 2 ha zemědělské půdy. Sborové fondy činily přes 35 tisíc Kčs.

Oslavy 100. výročí

Domácí i hosté zaplnili chrám do posledního místa (účast přes 700). Ordinační proslov byl založen na slovech z podobenství: Synu, jdi na vinici mou dnes a dělej (Matouš 21:28). Po kázání nově ordinovaného vikáře na text z Efezským 3:6-9 přednesly spojené pěvecké sbory z našeho seniorátu tyto písně: Národe český chválиž Boha; Žalmy 42 a 84: Ježíši můj milý a Již vstaňme, bratří. Úvodní slovo k písním měl bratr farář M. Hájek z Gottwaldova.

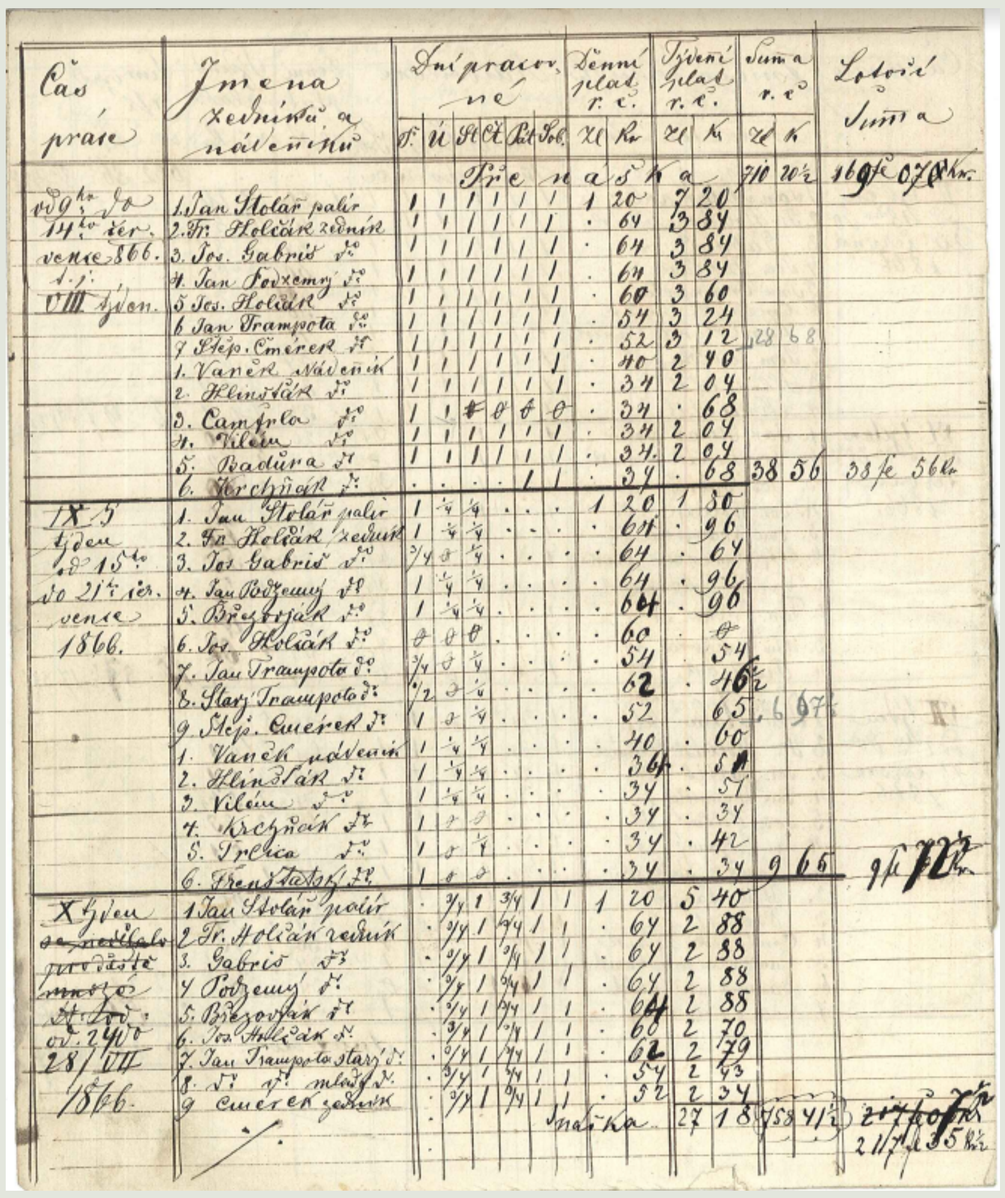

Docházka dělníků a pokladní deník, který byl veden při stavbě chrámu

PAMĚTI FRANTIŠKA HURTY

O kostelním a světském životě

Kostel o svátcích býval plničký posluchačů. Na varhany hrával řídící učitel Šabacký, aneb učitel Havel. Zpěv byl zdlouhavý a některé ženské hlasy v něm ostře vynikaly. Pohled na plničký kostel byl nádherný. Méně bylo pěkné, když po skončených bohoslužbách Božích celá řada účastníků naplnila blízkou hospodu ,,horní šenk". Tento šenk byl prý postaven ze dřeva bývalé modlitebny. Tam mnozí posluchači slova Božího se pěkně usadili a posilovali se shřívanou kořalkou, a někteří odcházeli až večer ochuzeni v poslední groš, který měli předtím v kapse, aneb pili též na dluh.

V kostele se konávaly bohoslužby, které trvaly obyčejně od 10-12 hodin a nešpory od 14-15 hodin, při nichž bývalo časem katechizační cvičení pro mládež. Zpívalo se hojně, napřed vždy některý Žalm a pak písně. Zpěvníky byly tištěny švabachem a obsahovaly 150 Žalmů a 250 různých písní. To byly tzv. zpěvníky církve reformované. Na konci zpěvníku byl mimo modlitby také heidelberský katechismus, z něhož byla vyučována mládež a děti ve škole. Při vyučování náboženství ve školách se používalo biblické dějepravy, Bible se nenosily.
Zvonilo se před dopoledními bohoslužbami dvakrát v 9 a 10 hodin, po bohoslužbách také. Také se zvonilo při odpoledních nešporách. Též i v sobotní večer se zvony rozezvučely, upozorňovaly na blížící se den Páně. Celkový sborový život byl ubohý.

Poslušnost oveček

Mimo zvykovou, slušnou návštěvu chrámu v neděli, bylo ve všední den málo znát křesťanský život. Opilství bylo velmi rozšířeno. Například při pohřbech, křtinách, svatbách či hodech se lidé bavili při muzice až 3 dny.

Děti tak neměly správnou výchovu. V obci byla spousta hluchoněmých, mrzáků, slepých či duševně chabých. Takže s podivením se můžeme divit, že tito lidé tolik obětovali při stavbě chrámu.

Stavba kostela

Za faráře Jelínka byly položeny základy k nynějšímu kostelu v r. 1865 a jeho nástupce farář Odstrčil byl postaven před nelehký úkol provést tak velkou stavbu. Byl ovšem mladý, plný odvahy a snahy sloužiti svému sboru, jemuž věnoval celý svůj další dlouhý život. Farář Odstrčil viděl, že bez cizí pomoci je provedení rozsáhlé započaté stavby nemožné. Doprošoval se pomoci na různých místech Německa, Švýcarska a též v Holandsku byl osobně delší dobu a měl s tím mnohé nepříjemnosti. Kromě toho, co bylo získáno na penězích jinde, zůstávalo mnoho k vykonání pro místní členy sboru.

Při stavbě kostela se zároveň stavěla i fara, na tehdejší poměry velmi prostorná i s hospodářskými budovami. Pan farář Odstrčil byl velký hospodář a snažil se pro sbor získat pomoc, kde to jen bylo možné.

Okrskový sjezd mládeže v roce 1936

Také okrskový sjezd mládeže byl uspořádán a sice v roce 1936. Účast na tomto sjezdu byla ohromná, takže ani ten náš kostel nestačil být tak prostorný. Zaplněny byly chrámové průchody a dány provizorní lavice a židle dopředu i dozadu.

3.

STOVKY, TISÍCE, DESETICÍCE NEBO SNAD VÍCE?

ODKUD LIDÉ PŘISPÍVALI NA VÝSTAVBU CHRÁMU?

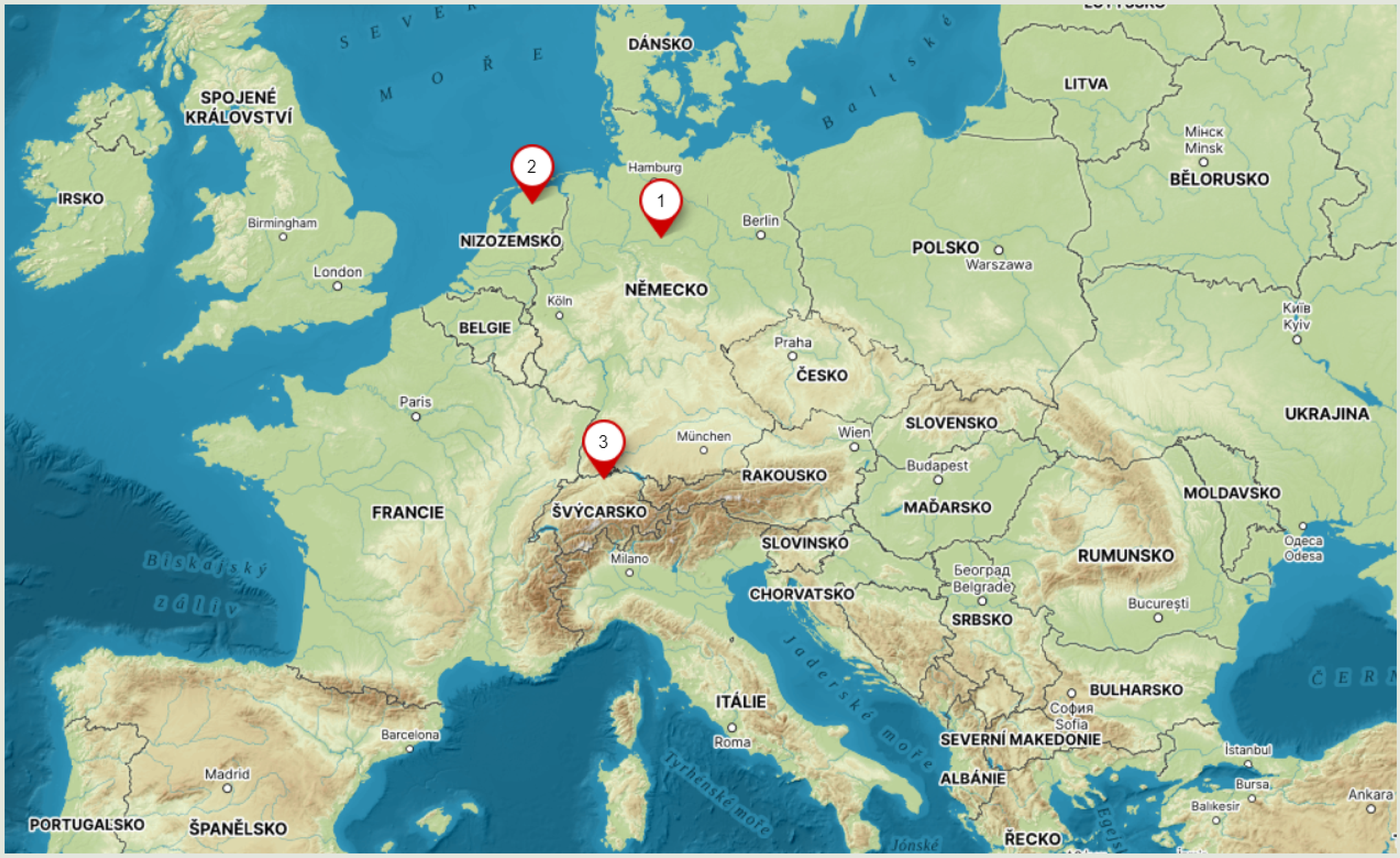

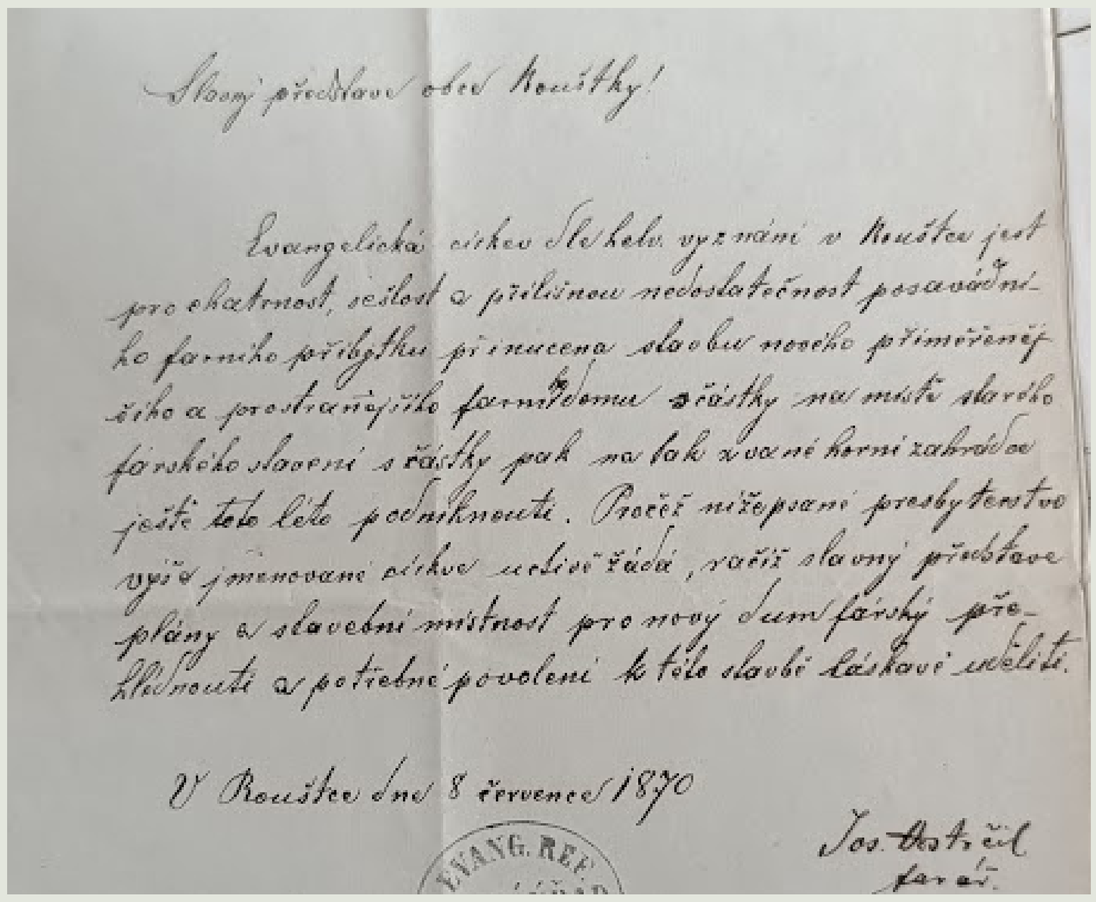

Slavný představení obce Roušky!

Evangelická církev Slezska vyznání v Roušce jest pro chudobnost, sešlost a příliš nedostatečnost posavádního farního příbytku přinucena stavbu nového přiměřeného a prostranějšího farního domu s částky na místě starého farského stavení s částky pak na tak zvané horní zahradě ještě tato léto podniknouti. Pročež níže psaní presbyterstvo výše jmenované církve uctivě žádá, ráčiž slavný představení plány a stavební místnost pro nový dům farský přehlednouti a potřebné povolení k této stavbě láskavě udělit.

V Roušce dne 8 července 1870

Jos. Ostrčil
farář

EVANG. REF. ÚŘAD

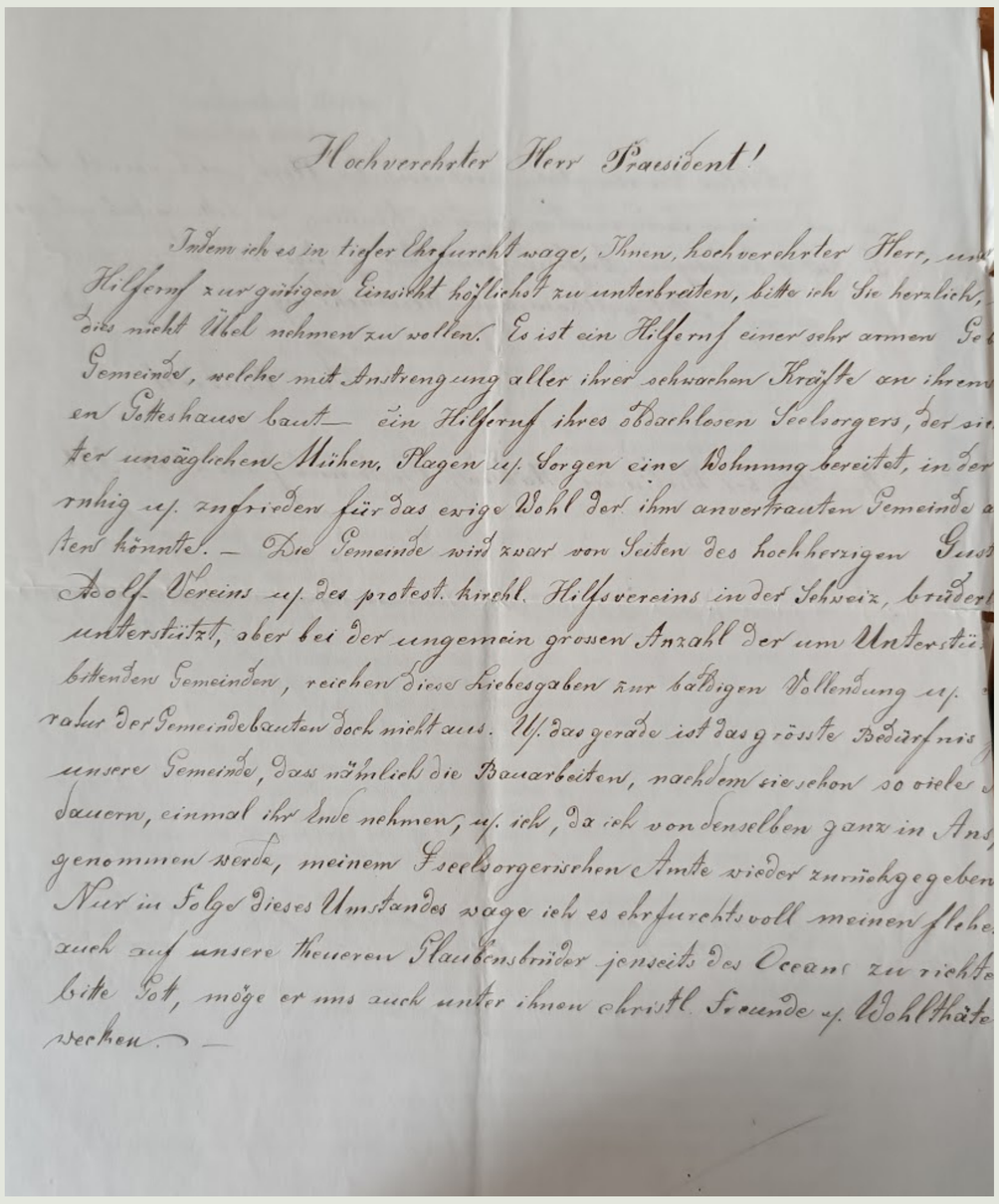

Hochverehrter Herr Praesident!

Indem ich es in tiefer Ehrfurcht wage, Ihnen, hochverehrter Herr, un
Hilferuf zur gütigen Einsicht höflichst zu unterbreiten, bitte ich Sie herzlich,
dies nicht Übel nehmen zu wollen. Es ist ein Hilferuf einer sehr armen Ge
Gemeinde, welche mit Anstrengung aller ihrer schwachen Kräfte an ihrem
en Gotteshause baut — ein Hilferuf ihres obdachlosen Seelsorgers, der si
ter unsäglichen Mühen, Plagen u. Sorgen eine Wohnung bereitet, in der
ruhig u. zufrieden für das ewige Wohl der ihm anvertrauten Gemeinde a
ten könnte. — Die Gemeinde wird zwar von Seiten des hochherzigen Gust
Adolf-Vereins u. des protest. kirchl. Hilfsvereins in der Schweiz, brüder
unterstützt, aber bei der ungemein grossen Anzahl der um Unterstü
bittenden Gemeinden, reichen diese Liebesgaben zur baldigen Vollendung u.
ratur der Gemeindebauten doch nicht aus. U. das gerade ist das grösste Bedürfnis
unsere Gemeinde, dass nämlich die Bauarbeiten, nachdem sie schon so viele
Jahren, einmal ihr Ende nehmen, u. ich, da ich von denselben ganz in Ans
genommen werde, meinem Seelsorgerischen Amte wieder zurückgegeben
Nur in Folge dieses Umstandes wage ich es ehrfurchtsvoll meinen Flehe
auch auf unsere theueren Glaubensbrüder jenseits des Oceans zu richte
bitte Gott, möge er uns auch unter ihnen christl. Freunde u. Wohlthäte
wecken. —

Prosebné dopisy o finanční podporu ke stavbě chrámu

PAMĚTI FRANTIŠKA HURTY

Historie obce Růžďka

Růžďka je v zemském archivu je připomínána už v roce 1502 při prodeji vsetínského panství pánům z Kunštátu. A ještě 200 roků spíše, kdy držitelem panství byli páni z Kravař, pronikalo učení Husovo do zdejšího kraje a Cimburkové byli horlivými husity (za krále Jiříka z Poděbrad). Proto není žádný div, že Komenský ve své mapě Moravy uvádí jako sídlo sborečku Jednoty také Růžďku. V té době měly sousední města Vsetín a Valašské Meziříčí své sbory Jednoty a kazatele. V popisu panství vsetínského z roku 1666 měla Růžďka 21 gruntů, 12 podsedku, mimo chalupy bez živnosti.

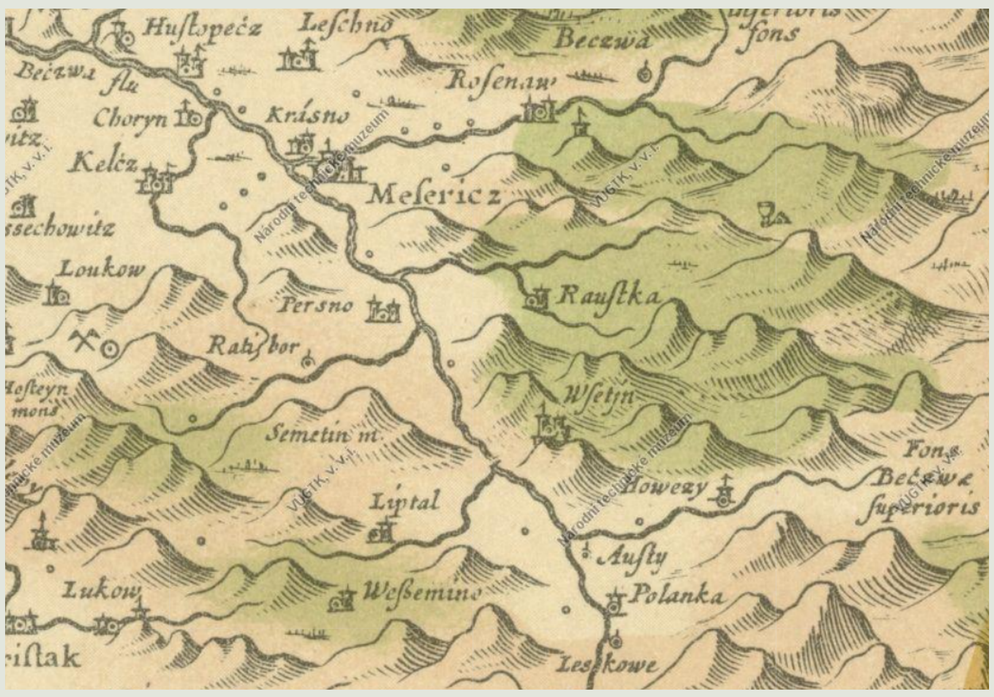

Mapa Moravy Jana Amose Komenského (1627)

Kde se scházeli růždečtí evangelíci, když ještě nestál kostel?

Dle pověsti stála modlitebna Českých bratří asi v blízkosti dnešního evangelického kostela, jinak jsem někde četl, že pozdější katolický kostel, který zde stál před později postaveným katolickým kostelem v roce 1807, byl původně evangelický bez určitých známek. Jisté je to, že přes veškeré úsilí se strany státu a římskokatolické církve bylo ještě v době předtoleranční mezi zdejším obyvatelstvem hodně českobratrských knih, hlavně bible, postily a kancionály.

O prvních kazatelích

Prvním kazatelem byl tehdy Ondřej Svoboda – Slovák, který přišel do Růžďky na začátku roku 1782. Bohoslužby se konaly ve Škrobákově stodole, kde byla vyřezána malá okénka. Sám musel bydlet u některého rolníka i s rodinou v chalupě. Za jeho působení byla postavena první dřevěná modlitebna. Poněvadž byl vyznání luterského, dle toho prováděl bohoslužby, což působilo nepříznivě na členy sboru. Byl nucen opustit zdejší sbor v roce 1785 a sbor se přihlásil k vyznání reformovanému. Jeho odchod snad také zavinila jeho manželka pro svoji nepěknou povahu.

***Luterské vyznání* - učení podle Martina Luthera**

***Helvetské vyznání* - učení podle Jana Kalvína**

Po jeho odchodu sbor zdejší získal kazatele Jana Intrédyho, který zde působil od roku 1786-1792. Postavil dřevěnou faru, pokoušel se o zřízení evangelické školy, cvičil mládež z heidelberského katechismu, ale pro hmotný nedostatek konečně z Růžďky odešel, ač na Růžďku pěkně vzpomínal.

Po odchodu Intredyho získal sbor za kazatele Štěpána Kalnaye, který zde působil od roku 1792-1798. Jeho činností sbor duchovně trpěl pro jeho hrubou povahu a nesnášenlivost. Měl spory s úřady a nadřízené úřady nechtěly ani volbu jeho potvrdit. Zemřel v Růžďce ve věku 36 let.

Dalším pastýřem byl Jan Fabry. Byl to člověk pochybné pověsti, měnil často své působiště, vedl nepořádný a pohoršivý život. Po 3 letech od jeho příchodu do Růžďky, úřady potvrdily jeho volbu.

V RŮŽĎCE PŘED 150 LETY

Kdy proběhlo posvěcení kostela?

Psalo se dne 26. října 1873. Byl nevlídný, deštivý podzimní den. V 9 hodin ráno se odebral dlouhý průvod od školní budovy u staré modlitebny k novému chrámu, kde čekali shromáždění duchovní.

Senior Karel Opočenský ze Vsetína zahájil slavnost „Velkého dne v Růžďce" (tenkráte se říkalo i psalo: Roušťka) historickou vzpomínkou na toleranční a protestantský patent (1781 a 1861). Pak přijal supertendent Jan Beneš z Vanovic od poslední dívky v průvodu klíč od nového chrámu.

ODPOVĚDI

a) 3 klíče
b) 5 klíčů
c) 1 klíč
**myšleno v přízemí*

4.

Po krátkém případném proslovu odevzdal klíč místnímu faráři Josefu Odstrčilovi, který za zpěvu Žalmu 100 otevřel ve jménu Trojjediného Boha nový chrám. Za několik málo chvil byl chrám naplněn domácími údy sboru i hosty (na 800 míst k sezení). Na všech bylo možno pozorovat velký obdiv nad krásným a prostorným chrámem v tak chudém sboru.

Superintendent Jan Beneš vykonal dedikační proslov a odevzdal pak postupně chrám, stůl Páně, kazatelnu, bohoslužebné nádobí, varhany a zvony jejich účelu.

Zvony krásně laděné (As – C – Es) se rozezněly a po nich varhany a zpěv Žalmu 150.

Po společném zpěvu ze Žalmu 66 vystoupil na kazatelnu Gustav Jelínek, farář ze Stříteže a přednesl slavnostní kázání na slova Žalmu 84:2. Zdůraznil v něm, že v příbytcích Hospodinových se naší duši dostává světla, síly a pokoje.

Po kázání posloužil farář Benjamin Opočenský ze Zádveřic svatou večeři Páně duchovním a presbyterům. Požehnáním superintendenta Beneše bylo dopolední shromáždění zakončeno. Sbírka činila 58 tolarů (cca kolem 6000 Kč).

Hosté byli pohoštěni na faře, ostatní se odebrali domů nebo k přátelům. Ve 14:15 hodin zvaly zvony opět k nešpornímu shromáždění. Kázáním posloužil senior Opočenský ze Vsetína na slova z 1. Petrovy 2:5-9. Na závěr se zpíval Žalm 23.

Kolik a kteří faráři se slavnostního posvěcení zúčastnili je těžko zjistitelné. V archivu je mnoho omluvných listů a přání od těch, kteří nemohli přijet (někteří ani neměli na cestu).

Celá slavnost se navzdory nepříznivému počasí vydařila.

Nešpory jsou takovou další bohoslužbou přes den, mohou být odpoledne nebo až večer. Většinou se jedná jen o chvály a modlitby.

ODPOVĚDI

a) zeměměřič
b) numismatik
c) soukromý knihovník T. G. Masaryka

5.

EVANGELICKÁ ŠKOLA

Stavba evangelické školy

Dne 18. února 1842 byla povolena stavba církevní školy evangelickému sboru helvetského vyznání v Růžďce u Vsetína. O sedm let dříve byla týmž úřadem žádost o její stavbu zamítnuta pro náboženské důvody, ale tehdejší místní farář Pavel Jelínek neustal ani potom ve svém úsilí o její zřízení. Podle informací z 25. 5. 1785 mělo být 100 dětí, které by mohly navštěvovat školu.

Kdyby všechny spisy a protokoly zúčastněných církevních a státních úřadů o této záležitosti pouze z let 1835-42 mohly být otištěny, vydaly by na silnou knihu. Nová školní budova byla již v říjnu roku 1842 dostavěna a hned vybavena vnitřním zařízením.

Za prvního učitele byl povolán Jan Skucius z Kuklíku. Všechno bylo připraveno a s vyučováním v nové škole mohlo býti započato 15. prosince, ale jen na týden. Ukázalo se totiž, že postaviti novou školu neznamená také smět v ní vyučovati.

Proti vyškolení evangelických dítek z katolické školy, kterých bylo 164 proti 21 katolickým, podával vždy nové a nové námitky zdejší kaplan Karel Gazda s katolickým učitelem Josefem Daňkem. Na stranu evangelíků přiklonil se vrchní na Vsetíně, Jiří Speck, se samotným majitelem vsetínského panství rytířem Josefem Wachtlerem, ačkoliv to byli katolíci.

Záležitost nové školy v Růžďce proběhla opět několikráte všemi institucemi a dostala se až k nejvyšší studijní komisi zřízené při dvorské kanceláři ve Vídni. Ta rozhodla výnosem ze dne 27. 12. 1843, že vyškolení má býti provedeno, ale proti němu katolická strana podala návrh skrze arcibiskupského konzistora, který byl zamítnut.

V nové škole se začalo podruhé a definitivně vyučovat až 22. 5. 1844. Téměř půldruhého roku trvalo, než se smělo v nové škole vyučovat, ale všecko má svůj konec. Boj o kus práva proti panující církvi a těžkopádné byrokracii, která libovolně – podle vlivů nebo nálady měnila neb dokonce odvolávala a rušila evangelické školy, ale 12. prosince téhož roku nařídilo nové šetření.

Nevíme, kdy přesně farář Jelínek začal s úřady dopisovat a jednat o nové církevní škole v Růžďce, ale vysoké číslo 20 let uvedené v záznamech z roku 1842 nám dává věřit, že již před rokem 1835, kdy byla žádost o zřízení školy zamítnuta, měl za sebou velkou práci v tomto směru. Jeho vytrvalost je obdivuhodná a příkladná. Nedal se odstrašiti žádnými překážkami, nepřízní ani odmítnutím.

Dopis ze Vsetínského vrchnostenského úřadu

Jeho Veledůstojnosti,
panu lokálu Karlu Gazdovi v Roušťce.

Hradištský c. k. Krajský úřad sdělil sem o zakročení helvetského seniora Kara a rouštského pastora Pavla Jelínka výnosem z 19. ledna t. r. čís. 592 toto:
,,Podle přiloženého vysokého Guberniálního nálezu z 12. listopadu 1842 č. 43288 nesmí býti dáno místo vyučování nekatolickému náboženství v helvetské škole v Roušťce.“

Vaše Veledůstojnost jest tudíž žádána, aby co nejpřísněji k tomu přihlížela, aby helvetské děti byly neprodleně zavedeny do katolické školy a tak jak obyčejně byly vyučovány.

Pod jedním obdrží místní představený a p. pastor Jelínek zmíněné rozhodnutí o tomto nařízení s tím uložením, aby se ihned podrobili.

Vsetínský vrchnostenský úřad
dne 25. ledna 1843
Franz Kahsenwein, m. p., vrchní

FALEŠNÝ TOLERANČÍ PATENT

Strážcové víry

Na jaře roku 1777 vykonal misionář Jan Kořiska s dvěma pomocníky Petrem Jiříčkem a Petrem Sašinou průzkumnou cestu po farnosti vizovické, zlínské a fryštácké. Po kázáních oznamovali tito "strážcové víry" překvapenému lidu, že císařovna udělila náboženskou svobodu a že si přeje, aby se každý veřejně přiznal k tomu náboženství, které v srdci vyznává.

Obyvatelstvo valašských farností jim napřed nevěřilo, když však Kořiska ukázal na Hostýně překvapeným zástupům pergamenovou listinu s domnělou císařovninou pečetí, přihlásily se na Valašsku a v přilehlých končinách buď zcela, nebo alespoň z části, 72 obce k evangelické víře.

Plamen vyšlehl nejdříve v Zádveřicích, ale ohnisko hnutí bylo na Vsetínsku, v Liptále, Hošťálkové, Ratiboři, Růžďce a Pržně. Některé obce, jako třeba Mikulůvka, se přihlásily celé i s připojením obecní pečeti na Vsetíně došlo k hromadnému zápisu evangelíků 3. května 1777. K evangelickému vyznání se tehdy přihlásilo 933 osob. Římských katolíků zůstalo pouze 153.

Mezi přihlášenými evangelíky bylo devět členů obecní rady.

Ve Vídni vyvolaly tyto masové přihlášky zděšení, ba zmatek. Josef II., následník trůnu, byl tehdy na návštěvě ve Francii a Marie Terezie byla ve věcech víry a církevní politiky úplně závislá na svém zpovědníku.

Hrozila se toho, kolik jejích poddaných se žene do zkázy, a snažila se tomu všemi prostředky zabránit. Zprávy ze severovýchodní Moravy stíhaly jedna druhou.

V jedné se mluvilo o 4000 odpadlíků, jiná tvrdila, že jich je 10 000. Koncem května se mluvilo o 15 000 kacířů.

Inkviziční soudy

Byla vytvořena guberniální komise, která začala s výslechem v Uherském Hradišti. Řízení v Hradišti se konalo ve dnech 19. až 28. května. Během vyšetřování byl zjištěn hlavní viník tohoto hnutí v osobě misionáře Kořisky. Pak se komise odebrala na místo "vzpoury", aby pozatýkala hlavní viníky.

Dne 7.června byl zřízen zvláštní soud, jehož předsedou byl zemský hejtman. Tento soud měl provést inkvizici. Po Kreslově odjezdu z Moravy se utvořily z dvorské a guberniální komise dva odbory. Beer a Flamm pracovali jako vyšetřující soudcové v Hradišti, Hay se odebral na Valašsko, aby byl v přímém styku s kněžstvem a lidem. Mikulovský probošt, pozdější královéhradecký biskup Leopold Hay, hrál v události falešného tolerančního patentu vynikající úlohu. Jeho zásluhou je, že poslední zápas valašského lidu o náboženskou svobodu byl lámán spíše zbraněmi ducha než ohněm a mečem, jak to až dosud bylo v habsburské monarchii obyčejem.

Falešný toleranční patent způsobil, že dosud tajné hnutí vystoupilo na veřejnost. Dosud si evangelíci své skutečné představitele a vůdce kryli, nyní se tito vůdcové nemohli déle skrývat a nejeden z nich byl hned v prvopočátku hnutí zatčen a uvězněn. Všude bylo též ohlašováno, že Kořiskou vyhlášená náboženská svoboda je podvod a že se obyvatelstvo musí vrátit do lůna samospasitelné církve. To by však pro evangelíky, kteří již vystoupili na veřejnost a odhalili svou organizaci, znamenalo sebevraždu.

FALEŠNÝ TOLERANČÍ PATENT

Proto se pustili do zoufalého zápasu. S daleko větší důvěrou vzhlíželi k Josefu II. než k Marii Terezii. Proto se ještě někdy v květnu sešli představitelé evangelíků z jednotlivých obcí a rozhodli se o své situaci informovat přímo Josefa II.

O tom, jak ve Vídni pochodili, se představitelé evangelictví na severovýchodní Moravě dověděli prostřednictvím Bláhy - Kovaříka, který Adámka navštívil v Pržně. Rychlost, s jakou Uhřík a Adámek pospíchali do Vídně a zpět, byla nutná. O poselstvu do Vídně se totiž nějak dověděl jeden z mála katolíků v Hošťálkové Tomáš Vražina. Ten to okamžitě udal.

Nevěděl však, kdo má do Vídně cestovat, domníval se, že patrně bratři Tomáš a Jiří Uhříkové. Poslaly proto dolnorakouské vládě popisy těchto dvou mužů. Poslové utratili cestou jen 16 zlatých. Čtyři zlaté, jež jim zbyly, nikdo nechtěl zpět. Věrohodnost očitého svědka potvrzují i dva výslechy, jimž byl podroben Pavel Hořanský v Uherském Hradišti.

Část výslechu Pavla Hořanského

Byl tys již někde ve vězení a proč?
Byl jsem na Vsetíně, ještě za prvního faráře, bude již 10 neb 12 roků, pro Písmo, zebrali mně aj jiné knihy.

Jaké byly knihy?
Byla postila, kancionál a modlitby evangelické; před tým mně taky byli knihy zebrali, ale těch již nepamatuju.

Jakpak jsi byl potom z arestu propuštěný?
Seděl jsem ale 4 neděle, potom mne na stolici bili palicú, nevím, kolik ran jsem dostal, a propustili mne.

V čem tedy ta tvoja víra evangelická pozůstává a co věříš?
Věřím Boha Otce všemohúcího stvořitele nebe i země, Boha Syna i Ducha svatého, celých dvanáct článků apoštolských, věřím i svatú církev všeobecnú, co je podle evangelium, nebo praví tam Kristus, kde jsou dva nebo tři, já jsem prostřed mezi nima, svátosti dvě, křest a večeřu Páně, ale ani těch jsem v zákoně nenašel, ale to je jenom tak učení evangelické, může být, že se vynachází v zákoně, ale já jsem jich nenašel. Panna Maria se narodila jako jiná (žena) v prvorozeném hříchu, ale ona bez poskvrnění počala z Ducha svatého. V zákoně nacházím, že Pán Bůh stvořil peklo a nebe, ale v očistec nic, tak v něm také nic nedržím, ale také v něm nepochybuju, nebo kniha Machabejská má býti jenom přídavek lidský. Při večeři Páně pod způsobem chleba se provádělo a pod způsobem vína pravú krev Krista Pána, a když se vyzná z hříchů svých všech člověk, to tělo a krev Pána Ježíše Krista jest jako pečeť za odpouštění hříchů; kdokoliv ale to nehodně užívá, ten zahubení víře punkt pobijí a pije; vyznání hříchů veřejně se říká za knězem, chléb proměňuje tělo a víno v krev Pána Ježíše hned když kněz říká slova ustanovení.

Ty jsi na Vsetíně taky vyznal, že jste v Růžče na tom zbořisku, kde někdy evangelický kostel stál, vaše shromáždění a schouzky mívali - co jste na těch schouzkách dělávali?
Modlili jsme se a čtávali.

Kde je to zbořisko? *V prostřed dediny.*

Kdo všechno v tom shromáždění býval? *Ja nevím, kdo všechno býval; bývalo lidu moc, ale sumy nevím.*

KRVEPROLITÍ V RŮŽĎCE

Svátek sv. Trojice

Týž den, kdy byl zřízen zvláštní soud (7. 6. 1777), vyšla též císařsko-královská vyhláška, že se na Moravě nedovoluje jiné než samospasitelné náboženství. Kdo se nepodrobí, bude přísně potrestán.

Sedmého června byla sobota před svátkem sv. Trojice. V pondělí po tomto svátku došlo v Růžďce ke krveprolití. Na trojiční neděli se růždečtí evangelíci sešli na dvoře Pavla Urbana k veřejnému bohoslužebnému shromáždění v tak velkém počtu, že to vyvolalo hněv katolického duchovenstva a patrně i Hayův.

Bylo vysláno několik vojáků a myslivců, aby "svůdce" zatkli. Počínali si surově a lid se postavil na odpor. Očitý svědek události, růždecký zpěvák Jiří Změtka o ní vyprávěl: "Když ti antikristovi nelidští holomci Pavla Hořanského vzali tedy popadše jej, v loži na hůře za nohy, vlékli jej dolů hlavou z chalupy jeho až k potoku, nějakých 100 kroků.

Takovým tyranským s tímto písmákem nakládáním a jeho hlavy se o kamení tlučením, děr v hlavě mu nadělali, bolest nemalá jemu způsobena byvši, on křičel a na retu volal. Pročež dědina se zbouřila, lid byv k němu milosrdenstvím hnut se sběhl, jedni druhých k bránění Hořanského vzbuzovali, místo zbraně kúlama se zaopatřili, za těmi vzatými třemi bratry a pravdy evangelické násilníky se brali a dohonivše je na Hořanského lúce, chtěli jim je brát.

Načež ti vojáci myslivci a písaři začali do lidí pálit a skutečně prostřelili Štěpána Kapitána do břicha. až mu střeva za ňadra vyšla, Jiřího Čáníka do levého boka pod srdce do žebra Václava Žambocha zrovna do srdce, takže v tom okamžení po něm bylo, je to tam i a mluvili, dokud domů na desce zaneseni nebyli.

Krom těchto mužů byla zastřelena Kateřina, dcera Ondry Hořanského, a manželka Jana Černíka, poněvadž prý volala: "Pojďte a braňte se! Já strýce vzít nedám. "Na druhý den opět přišel kaprál s vojáky ze Vsetína do Rouštky, a když těm ubohým zastřeleným svědkům mučedníkům pravdy evangelické zdejší lidé na kaprálův rozkaz šachtu na tom místě, kde zastřeleni byli, totiž na Hořanského lúce, vykopat museli, dal je pochovat.

Kazatel Pavel Hořanský

Pavel Hořanský nebyl z nejpřednějších představitelů evangelictví a severovýchodní Moravě. Ba ani v Růžďce nebyl první mezi rovnými. První byl Ondřej Holý, řečený Vrškovský, a pak ještě Jan Šutík, či Šuta. Tito tři muži stáli v čele evangelíků v Růžďce. Také všichni tři byli v noci po svaté Trojici 1777 zatčeni.

Protože však při zatýkání Pavla Hořanského došlo ke krveprolití, vstoupil Pavel Hořanský do popředí zájmu a známosti. Ondřej Holý je otec jednoho z prvních kazatelů toleranční církve z vlastních řad, Jana Holého.

Koncem června 1777 nebyli ve vězení v Uherském Hradišti jen ti tři představitelé evangelíků z Růžďky. Tísnilo se tam třicet představitelů evangelíků ze severovýchodní Moravy. Nejdůležitější představitele si církev ještě chránila a kryla, jen v Růžďce na ně upozornilo trojiční shromáždění.

ODPOVĚDI

a) 5 veršů
b) 6 veršů
c) 3 verše

6.

DŮSLEDKY TOLERANČÍHO PATENTU

Vydání tolerančního patentu císařem Josefem II. dne 13. října roku 1781, vzbudilo mezi evangelíky velikou radost. Brzy se však dostavilo rozčarování, neboť se ukázalo, že patent se týká jen obou církví evangelických, nikoliv však Českých bratří. Rovněž nepřinesl, jak se doufalo, úplnou náboženskou svobodu, nýbrž jen ,,milost strpení". A za třetí se zjistilo, že jsou ještě jisté císařské výnosy, které silně omezují působnost tolerančního patentu a jsou ve prospěch katolíků.

Růžďští bratří, neznajíce rozdílu mezi vyznáním helvetským a augšpurským, přihlásili se nejprve k luteranismu. Vytrhše první list z kancionálu, poslali s ním dva posly do Modré k profesoru Martinimu, zdali by jim poslal kazatele, který by se k tomu kancionálu hodil.

Poslal jim Ondřeje Slobodu, který se hned ujal svého úřadu. Občané však nebyli spokojeni s jeho činností; tvrdili, že byli ošizeni, neboť nekoná bohoslužby podle jejich chuti. Začali posílati do Vídně stížnosti a zamíchali do toho i jeho manželku, o níž psali doslovně, že jest šenkéřka prostopášná, náramně ostrého jazejčka".

Jejich stížnost měla úspěch a Ondřej Sloboda byl zbaven svého úřadu. Ve spojitosti s touto aférou byl vydán také císařský výnos, jímž se nařizovalo, aby evangeličtí rektoři z Růžďky, Vsetína a Pržna ihned odešli a katoličtí rektoři odbavovali také evangelické pohřby.

Růždští evangelíci otevřeli si hned po vydání patentu svou školu při sboru, jejímž rektorem byl Jiří Krpelec. Služné však mu nikdo neplatil; po jednom roku učitelské služby vzdal se tohoto místa a věnoval se řeznictví. Po odchodu Andreje Slobody přihlásili se Růžďští k vyznání helvetskému. Sloboda přestoupil s celou rodinou ke katolictví a stal se rektorem katolické školy v Zádveřicích.

Na jeho místo nastoupil helvetský kněz Johan Intzédy z Nosislavi, který konal bohoslužby v Urbanově stodole a sám bydlel u Urbanů. Po něm přišel kazatel Pail, za něhož byl postaven chrám na placu Bílkově" většinou ze sbírek v Uhrách a z milodarů. V době boje o povolení samostatné evangelické školy spravoval evangelickou obec farář Jelínek.

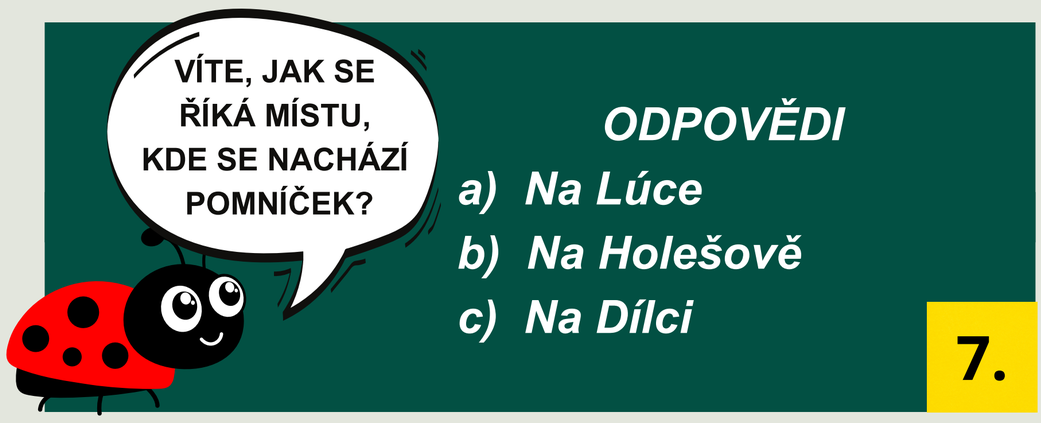

Pomníček Českým bratřím

DOPISY OD JANA KARAFIÁTA

Jan Karafiát (1846 -1929)

Vzdělání získával v evangelické škole při místním sboru. Následně studoval piaristické gymnázium v Litomyšli, pak v Güterslohu. Poté studoval teologii v Berlíně, Bonnu a ve Vídni.

Protože po jeho studií nebylo volné místo nikde na faře, ještě rok sloužil v Kolíně nad Rýnem jako vychovatel.

Po roční vikářské praxi v reformované církvi v Roudnici odešel znovu na studia do Edinburghu na jednu z kolejí Svobodné skotské církve.

20 let byl farářem na Hrubé Lhotě (dnešní Velká Lhota), kde také napsal jedno z jeho nejznámějších děl, Broučky. Kdo znáte Broučky, jistě víte, že Beruška pocházela z Růžďky.

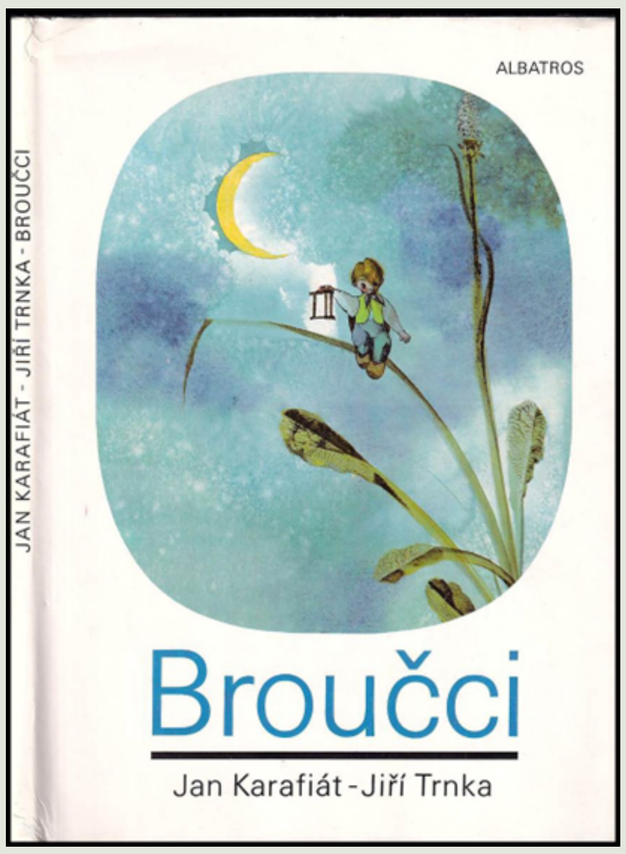

8.

„Ó náš milý Bože, povstali jsme z lože a pěkně tě prosíme, dejž, ať se tě bojíme, bojíme a posloucháme, a přitom se rádi máme."

Dopisy od Karafiáta

Jana Karafiáta asi všichni dobře známe. Nám je velmi blízký právě tím, že působil na sboru na Velké Lhotě. Občas se stalo, že nám od něj v dobách, kdy sloužil na Velké Lhotě, přicházely různé dopisy. Byly to dopisy jak už čistě pracovní, které se týkaly křtů, či také pastorační - kde se zmiňoval o různých lidech z Růžďky či Velké Lhoty.

NAPIŠ ČÍSLO V KM.

9.

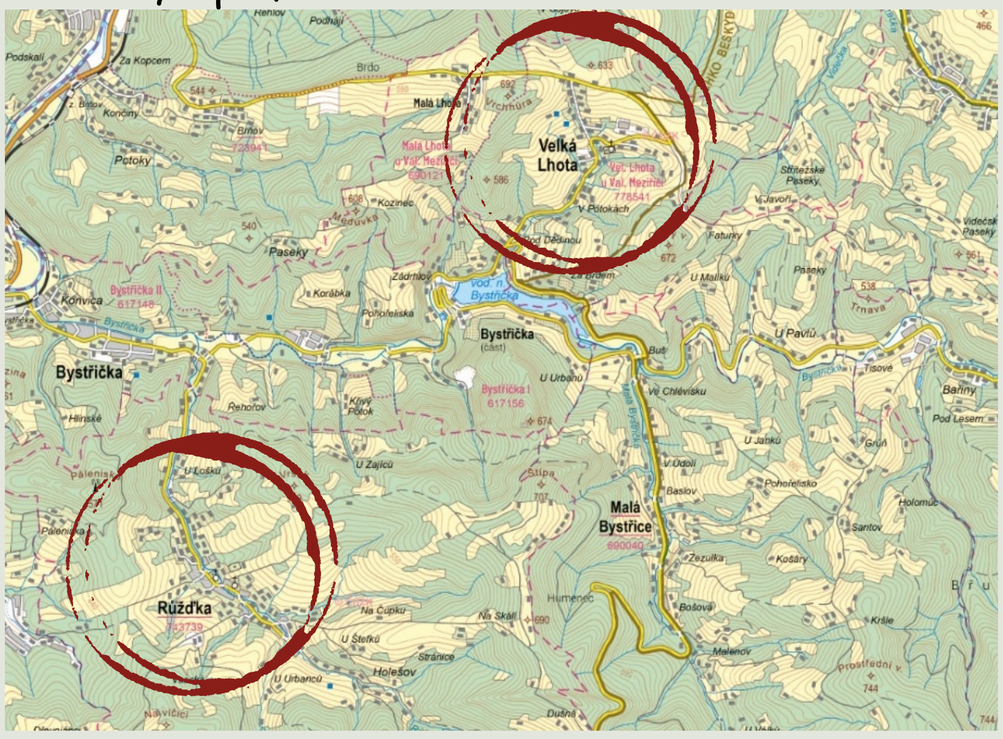

Mapa Růžďky, Bystřičky a Velké Lhoty

V dopisech se dále můžeme dočíst, jak se zmiňuje o cestě do Edinburghu, či také o sporech mezi faráři na pastorálce (setkání farářů) ve Stříteži nad Bečvou.

Podle data, kdy Karafiát dopisy odesílal můžeme konstatovat, že si dopisoval právě s naším farářem Odstrčilem.

FARÁŘI RŮŽDECKÉHO SBORU

1782 – 1785
Ondrej Sloboda

1786 – 1792
Jan Intzédy

1792 – 1798
Štěpán Kalnay

1798 – 1801
Jan Fabry

1801 – 1807
Jan Holý

1807 – 1812
Jan Pail

1812 – 1816
Samuel Szalai

1817 – 1867
Pavel Jelínek

1867 – 1922
Josef Odstrčil

1925 – 1929
Viktor Hájek

1929 – 1942
Jan Vejnar

1943 – 1950
Jaroslav Horák

1951 – 1968
Josef Koláčný

1968 – 1988
Karel Matějka

1988 – 1992
Tomáš Adámek

1992 – 1999
Tadeáš Staniek

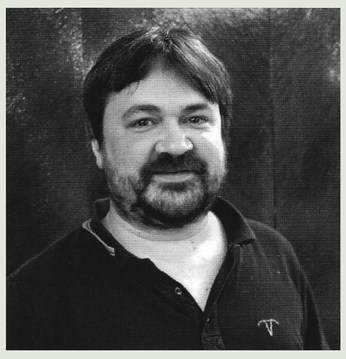

2001 – 2011
Martin Fér

2013 – 2017
Jana Kadlecová

od 2018
Radek Hanák